

Alojzije Čondić

BIJAHU POSTOJANI (Dj 2,42)

Teološko-pastoralni osvrt na prošlost,
stanje i budućnost župne zajednice

Biblioteka Teologija 7
Alojzije Čondić: BIJAHU POSTOJANI (Dj 2,42)

Recenzenti:

Prof. dr. sc. Ivan Bodrožić

Doc. dr. sc. Ivica Jurić

ISBN 978-953-8429-20-0

Cip zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice
u Splitu pod brojem 190630028

Nakladnik: Katolička izdavačka kuća i Crkva u svijetu
Zrinsko-Frankopanska 19, Split

Fotografija na naslovnici: Crkva u župi sv. Ante Padovanskoga
na Svibu

Grafičko oblikovanje: Paola Jukić

Tisak: Dalmacijapapir, Split

Split, siječanj 2023.

Alojzije Čondić

BIJAHU POSTOJANI (Dj 2,42)
Teološko-pastoralni osvrt na prošlost,
stanje i budućnost župne zajednice

Katolička izdavačka kuća i časopis Crkva u svijetu
Split, 2023.

Uvod

Razmišljanje o župi s teološko-pastoralnoga stajališta izazovno je i potrebno, ali je zamršeno i neiscrpno pitanje. Premda se tema župne zajednice ne može posve obraditi u jednoj raspravi, spisu ili knjizi, ne znači da je s razočarenjem treba izbjegavati. Štoviše, neodgodivo treba razmatrati, raspravljati, prosuđivati, kontemplirati i ustrajno tražiti prikladne župne oblike na razini mjesne Crkve i produbljivati pastoralne načine rada u župnoj zajednici. Pred naletom društvenih i crkvenih promjena postoje tendencije njezina osporavanja. Nužno je uzeti u obzir njezin povijesni i društveno-kulturni, biblijski i teološko-pastoralni kontekst, jer župna je zajednica, kao pastoralno-misijska paradigma, pozvana biti temeljno uporište vjernicima za susret s Bogom i bližnjima u vjeri. O tomu bitno zavisi svjedočenje vjernika u župnoj zajednici i društvu te stvaranje njezinih pastoralnih oblika.

Nepobitna je činjenica da je župa središnje područje pastoralnoga rada te relevantno područje istraživanja i promišljanja kojim se bavi pastoralna teologija. Bitna je i neprolazna struktura u kojoj crkveno zajedništvo nalazi svoj najneposredniji i vidljiviji izraz te je stvarno i krajnje očitovanje Crkve. Župa je nazočnost Crkve na nekomu teritoriju, mjesto na kojemu se sluša riječ Božja, raste kršćanski život, razgovara, naviješta, klanja i slavi vjera. Potiče svoje članove da budu navjestitelji, jer je svetište iz kojega se šalju misionari (CL, 26. EG, 28.). Župa se nalazi u određenom prijeporu glede zauzetoga crkvenog rada svih krštenika, pa joj žurno treba obnova i „pastoralno obraćenje”. Osim povijesnih i socioloških spoznaja, presudno je predočavati spomenute teološke čimbenike radi njezina ispravnoga tumačenja te pomoću teološko-pastoralnih razmišljanja poboljšati župne modele i postavke pastoralna.

Odraz Isusova lica

Župa kao središnje pastoralno mjesto pozvana je prije svega predstaviti, odnosno odražavati lice Crkve u životnoj zbilji. Time se usmjeruje na prenošenje vjere i produbljenje odnosa ljudi i zajednicâ s Bogom. Polazište i nadahnuće svoga rada nalazi u Trojstvu, jer ono je izvor i temelj crkvenoga poslanja u svijetu. U središtu župne zajednice je Isus Krist kojega treba upoznati, ljubiti i nasljedovati. Njezina je uloga snagom Duha Svetoga ostvarivati pastoral po uzoru na Isusa Krista. Od nje se očekuje da u sva pastoralna i društveno-kulturna područja utisne konstitutivnu vrsnoću crkvenoga poziva, tj. pomoći vjernicima da budu prepoznatljivi po navješćaju, posvećivanju i služenju Kristove ljubavi u svijetu i odraz njegova božanskoga lica. Suočavajući se s Kristovim pozivom i poslanjem suvremeni vjernici, pastiri i laici, pozvani su tražiti prikladne načine u ostvarivanju Očeva nauma.

Kao Samarijanka na zdencu

Razmatranje o župi i obnovi pastorala, podršci i usmjerivanju služenja evanđelju u župnim zajednicama, doziva nam u pamet da smo se zasigurno, mi i naše župe, ponekada osjetili kao žena Samarijanka s praznim krčagom pored zdenca u nadi da ćemo ispuniti najdublje čežnje svoga srca i poslanja (usp. Iv 4,5-42). Danas se čovjeku nudi mnogo zdenaca da u njih zagrabi i utaži svoju žeđ, ali ih treba znati razlikovati da se ne bi napio nečiste vode. Župna zajednica treba s vjerom pomoći suvremenomu čovjeku da se ispravno usmjeri kako se ne bi razočarao i izgubio. Njezina je zadaća i odgovornost velika, jer je pozvana poput Isusa na zdencu Sihar sjesti s ljudima ovoga doba i predočiti Gospodina u njihovu životu tako da ga susretnu, jer samo njegov Duh daje pravi i vječni život. Kao što je proniknuo Samarijankin život, isto tako može prozreti svako ljudsko srce i preobratiti život župne zajednice da postane navjestiteljica istine i nada za druge. Kao što je obraćena Samarijanka postala glasnica spasenja i dovela Isusu čitav grad, tako i obraćena župna zajednica može u surad-

nji s Božjim milosrđem umnažati zdence na kojima su žedni i zalutali pozvani susresti Isusa te mu dovoditi pojedince i narode, mjesta i gradove.¹

Bijahu postojani

Prva kršćanska zajednica u Jeruzalemu, o čemu govore Djela apostolska (usp. Dj 2,42-47), postaje uzor za sve vjernike i za sve Crkve. Zašto? Zato jer *bijahu postojani*. U čemu? Bili su čvrsti i neslomljivi u nauku i zajedništvu, lomljenju kruha i molitvi, navješćaju vjere i svjedočenju Isusa Krista. Resilo ih je jedinstvo. Djela apostolska podsjećaju nas da je upravo *postojanost* u tim evanđeoskim čimbenicima prvi plod Duha Svetoga, pa ako to ne shvaćamo olako možemo posumnjati u Duha Božjega. Župna bi zajednica, a ne samo ona, morala biti središnje mjesto gdje molitva, djelotvorna ljubav i apostolat nastoje *postojano* i mistično živjeti.

Okružje prve kršćanske zajednice i župnih zajednica danas nije isto, ali bi trebala biti ista *postojanost*. Crkva i sve župne zajednice pozvane su biti nepokolebljive u svojoj kršćanskoj postojanosti. Oblik zajednica i način pastoralnoga rada različit je, ali suvremene zajednice trebale bi se nadahnjivati na životu i radu prve kršćanske zajednice. Unatoč svim izazovima i krizama trebale bi nastojati biti postojane. I meni je to poticaj, pa sam ovu knjigu, u pastoralnoj perspektivi, naslovio: *Bijahu postojani*. Premda smo često nedosljedni, ali u postojanosti prve zajednice i danas crpimo snagu i poruku te se trebamo preispitivati jesmo li danas u evanđeoskomu poslanju zaista *postojani*.

Sukladno tomu, radi evangelizacijsko-misionarske svrhe suvremenih župnih zajednica, bitno je proučavati, a to činimo u ovoj knjizi, biblijski smisao nastanka i postojanja kršćanskih zajednica te njihov povijesni rast i pastoralnu praksu. Nužno je kritički i prosudbeno, s vjerom i u duhu evanđelja, promatrati način rada i poslanje Crkve i župnih zajedni-

¹ Usp. *Trinaesta opća redovna biskupska sinoda*, 7.-28. 10. 2012.

ca, odbaciti zloslutnost i kolebljivost, nadilaziti bojažljivost i nestalnost, a unatoč krhkosti ustrajati u pozivu i poslanju, istini i postojanosti. Razmatrajući o sinodalnomu stilu župnoga pastoralna, očima vjere želimo potaknuti rast župne zajednice u evangelizacijsko-misionarskomu duhu.

(P)ostanimo postojani

Crkva i župne zajednice proživljuju određenu krizu, prije svega jer se gubi postojanost. Osim toga, župa je u krizi, jer je sporan tridentski model župe, koji više nije kulturno prepoznatljiv niti je s aspekta ekleziologije Drugoga vatikanskog sabora pastoralno prikladan, pa mu treba obnova. Tijekom povijesti, unatoč različitim oblicima, župa je bila neosporna kršćanska oaza iz koje se širila vjera i kršćanske vrjednote. Ipak, treba propitkivati jesu li povijesni oblici danas učinkoviti ili ih treba mijenjati, jer u mnogim državama zapadne Europe, nastupio je kraj „župne civilizacije”². Da bismo *(p)ostali postojani* treba priznati da smo pastoralno pozaspali i nemotivirani i da nam treba pastoralno obraćenje. Zašto?

Vremena su se promijenila, a pastoral je uglavnom ostao zakopan u uobičajenim načinima rada čiji pothvati ne donose mnogo ploda. Tridentski oblik župe duboko je ukorijenjen u pastoralnoj svijesti, ali više nije prikladan suvremenoj epohi, pa je razumljivo da u mnogima izaziva otpor i želju za obnovom. Potrebno je traženje prikladnih modela, ali ne i ukidanje župe, jer za sada ne postoje pastoralne strukture koje bi se mogle s njom usporediti, jednostavno nemaju sposobnost obuhvatiti tako velik i raznolik krug ljudi kojima se upućuje kršćanska poruka. Da je nema, kako netko reče, trebalo bi je izmisliti i zato župa sa svojim teološko-pastoralnim, evangelizacijsko-misijskim i edukativnim pothvatima „i dalje ostaje temeljnom jezgrom u svakodnevnom životu biskupije” (PG, 45.).

² C. Theobald, *Urgenze pastorali*, EDB, Bologna, 2019., 81. M. Ebertz, *Un cattolicesimo post-parrocchiale* (29. 6. 2021.).

To što je župa tako bitna za mjesnu Crkvu ne znači da je savršena struktura, štoviše podvrgnuta je prosudbi i usavršavanju. Nameće se pitanje mogu li naše župne zajednice evangelizirati u misionarskomu duhu ili će ostati zatočene u samouputnosti kao agencije koje pružaju vjerske usluge. Župa bi trebala biti *postojana* kao misionarska ustanova i to je motiv njezine obnove, jer „svojom ćete se postojanošću spasiti” (Lk 21,19). Da bi životno iskoračila ne smije se zatvarati u sebe, nego izvan sebe treba tražiti razloge manjka misionarske otvorenosti, odnosno kako reče sveti papa Ivan Pavao II., „župa se mora tražiti izvan sebe”³. Iz biblijske perspektive župa je hodočasnička zajednica, pa čimbenike obnove također treba tražiti u promijenjenim životnim okolnostima.

Premda se župu, osobito pod utjecajem mobilnosti i digitalne kulture, više ne promatra samo pomoću teritorija, nego kao zajednicu vjernika, ipak teritorij nastavlja oblikovati župu. Župa je temeljna zajednica u kojoj Crkva postaje vidljiva i tako odgovora na zahtjev Crkve kao „sveopćega sakramenta spasenja” (LG, 48.). Crkva kao sakrament mora biti vidljiva i u tomu smislu teritorijalnost župu čini povlaštenim pastoralnim oblikom te svi bitni čimbenici Crkve, za razliku od drugih crkvenih oblika (udruge, pokreti, bratovštine...), upravo u njoj nalaze konkretni oblik. Tridentski oblik župe bio je usmjeren na teritorij i na župnika kao jedinoga nositelja pastoralala, što je tada jamčilo prikladnu pastoralnu brigu. No, danas, s obzirom na društvenu promjenjivost, takav je oblik posve pasivan, što se poglavito pokazalo tijekom pandemije. Nedovoljna je samo nazočnost Crkve na nekomu teritoriju, u nekomu gradskom kvartu, jer bez aktivne i misionarske zauzetosti i crkvene prepoznatljivosti postaje svojevrsni vjerski uslužni servis.

Da bi župa ispunila svoj smisao i poslanje treba se jasno pozicionirati u mjesnoj Crkvi i u društvu. Ne smije se zača-

³ Giovanni Paolo II, *Incontro con il clero della diocesi di Roma*, 18. 2. 1988., 5.

huriti u sebe i svoju sentimentalnost, nego u vjernicima treba pobuditi trajnu želju za 'izlaženjem' s ciljem da im se približi Isusa i da postanu pastoralno i kulturno zauzeti. U govoru o izazovima suvremenoga pastorala ne smije se smetnuti s uma da je tridentski župni oblik svoju pozornost više usmjerivao na pojedinca, nego na zajednicu. U tadašnjemu društvenom i crkvenom okružju bilo je dovoljno odrediti *teritorij*, jer je na njemu bila osigurana zajednica, dok je zajedništvo bilo zajamčeno društvenim uvjetima, pa nije bio potreban poseban napor za uspostavom kršćanske zajednice. Pastoralni napor usmjeravan je na pojedinačne čimbenike, tj. na brigu za duše (*cura animarum*). Teritorij se ne ukida, nego modificira, što se osobito vidi na prijelazu iz ruralnoga u gradski stil pastorala.

Suvremeno okružje i potrebe posve su drukčiji, a župni je model u mnogomu ostao gotovo nepromijenjen. Jedan od prvih pokazatelja tih promjena je da teritorij više nema tako snažnu ulogu u kreiranju zajednice, jer prevladava egzistencijalna raspršenost i gubi se predviđena povezanost između teritorija i zajednice. Glede opstojnosti župne zajednice teritorij nije više njezino jamstvo, nego samo pretpostavka.⁴ Odnos između osoba i teritorija žarišna je točka u strukturalnomu preispitivanju oblikovanja župne zajednice, jer u tržišnomu mentalitetu mnogi poistovjećuju župu s drugim društvenim strukturama na nekomu teritoriju. Ne zapostavljajući pojedinca, veliki je izazov u apostolskomu duhu izgrađivati župu kao zajednicu vjernika, jer biti kršćanin znači vjerovati i živjeti svoju vjeru u povezanostî s drugima.

Premda se s teološkog aspekta ne poistovjećuje mjesna Crkva i župa, ipak je župa nastala kao plod Božje i ljudske suradnje te je sakramentalna spona punoga zajedništva s cijelom Crkvom. Uza sve promjenjivosti župa je više od strukture, ima teološki smisao, jer u njoj, kao zajednici

---

⁴ Usp. S. Lanza, *La parrocchia in un mondo che cambia*, OCD, Roma, 2003., 40.-45.

krštenika, ostvaruje se zajedničko svećeništvo svih vjernika, slavi se euharistija, sluša riječ Božja, klanja se, iz nje izvire navjestitelji i evangelizatori. Uključuje ljudsko udioništvo i društveno-kulturni kontekst. Žurno je tražiti načine u izgradnji zajedništva, jer župnu zajednicu nagriža pojava vjerskog individualizma, čija je tendencija svesti vjeru na intimizam i privatnost što za posljedicu ima slabljenje pripadnosti i povezanost sa župnom zajednicom.⁵ U posljednje vrijeme uočava se napetost između crkvenih institucija i karizmi, odnosno postoji tendencija da se neke crkvene skupine nametnu kao suparništvo župnoj zajednici, pa, ako se zapostavi dijalog i suradnja, može se ugroziti crkvena cjelovitost i stvoriti „razvalina velika” (Lk 6,49).

Posebna tema je odnos župnika i župne zajednice, koji se u tradicionalnom pastoralu usmjeruju na podjelu sakramenata, katehezu i pučku pobožnost. Model *cura animarum* bio je učinkovit u doba sveopće evangeliziranosti. Danas prevladava sekularizacija i fragmentirane vrjednote i u takvim je okolnostima kateheza nedostatna, pa joj mora prethoditi prvi navještaj ili nova evangelizacija. Kako će obitelji, koje nisu evangelizirane, svjedočiti vjeru? *Prvi navještaj* zahtijeva redefiniciju župnoga poslanja i obraćenje pastoralna, a time će se stvoriti novi model župne zajednice na čelu sa župnikom, tj. stvara se model *zajednice zajednicâ* te je sve više u središtu pozornosti raznolik život vjernika i njihovi oblici zajedništva. Ostaje nam trajno pitanje: koje je poslanje župne zajednice? Razvidno je da župa treba izlaziti iz same sebe i, suočavajući se s društveno-kulturnom stvarnošću, tražiti i nuditi odgovore na aktualna životna pitanja.

U želji za evanđeoskom postojanošću te preispitivanju poslanja i potrebe pastoralnog obraćenja župa mora u *prvom navještaju* tražiti mjesto svoje misije. Uzimajući u obzir društveno-kulturni, antropološki i pastoralni kontekst razvidno

⁵ Usp. A. Granados, *La casa costruita sulla sabbia*, Santa Croce, Roma, 2022., 371.-383.

je da župu i župni pastoral treba promatrati u sinodalnomu stilu kroz evangelizacijsko-misionarsku formaciju vjernika na korijenima temeljnih životnih područja. U perspektivi crkvene postojanosti krucijalna područja i pokretačka snaga su obiteljski pastoral i pastoral mladeži u koje treba ukorjenjivati evanđelje, misionarski duh i prvi navještaj.⁶ Antropološke zablude te kriza braka i obitelji odražavaju se na prenošenje vjere, pa je u pastoralu neodgovorna potreba u župnoj zajednici, koja ima obiteljsku strukturalnu blizinu, stvarati zdrave odgojno-obrazovne i duhovne oaze i pastoralne programe za cjelovitu kršćansku formaciju pomoću braka i obitelji. Župa, koja ima potrebu obraćenja od uobičajene pastoralne paradigme na evangelizacijsko-misionarsku, od Crkve usluga na Crkvu služenja, obnavlja se umrežavanjem obiteljskoga pastorala, pastorala mladeži i kršćanske inicijacije te drugih područja.

I na kraju, ova knjiga ne nudi zapakirana pastoralna rješenja, nego razmišljanja i poticaje da postojano, snagom vjere zajedno hodimo prema 'nebeskoj domovini' (usp. Fil 3,20), preispitujemo i radimo na obraćenju župnoga pastorala svjesni da, kako reče papa Benedikt XVI., svaka obnova Crkve polazi samo od onih u kojima živi odlučujuća poniznost i dobrota spremna za služenje. Premda se čitatelj ne mora složiti s ovim pristupom i sadržajem, ali ga molim za slamku razumijevanja, jer, kao što za pastoralnu obnovu treba mnogo postojanosti, molitve i vremena, napora i ustrajnosti, isto tkao „mnogo je truda potrebno da se napiše knjiga” (Prop 12,12).

---

⁶ Usp. Dicastero per i laici, la famiglia e la vita, *Itinerari catecumenali per la vita matrimoniale. Orientamenti pastorali per le Chiese particolari* (15. 6. 2022.), LEV, 2022., Città del Vaticano, 86.

SADRŽAJ

UVOD	5
Odras Isusova lica	6
Kao Samarijanka na zdencu	6
Bijahu postojani	7
(P)ostanimo postojani.	8
I. BIBLIJSKI KORIJENI I POVIJESNI RAST ŽUPNE ZAJEDNICE	13
1. BIBLIJSKO POIMANJE IZRIČAJA ŽUPA	14
2. NASTANAK I POSTUPNI RAST PRVE KRŠĆANSKE ZAJEDNICE	18
Jeruzalemska zajednica uzor župnoj zajednici.	20
Kućne zajednice u evangelizacijsko-misionarskoj službi.	24
3. POČETCI ŽUPNE ZAJEDNICE	27
Nastanak župe i nova pastoralna paradigma	29
4. RAZVITAK ŽUPE U SREDNJEMU VIJEKU (5.-15. ST.)	32
Rani srednji vijek	32
Kasni srednji vijek (11.-15. st.)	34
5. ŽUPA PREMA TRIDENTSKOMU SABORU (XVI.-XX. ST.)	38
Prosvjetiteljsko razdoblje.	41
Utjecaj urbanizacije na župni pastoral	45
Pravno-teritorijalno poimanje župe	49
Župa u teološko-pastoralnoj misli prije Drugoga vatikanskog sabora	52
6. ŽUPA U DUHU DRUGOGA VATIKANSKOG SABORA	56
Župa: od teritorijalnosti do zajednice	56
Župa prema crkvenom učiteljstvu nakon Sabora.	60
Pastoral i župa u mislima pape Franje.	66
7. POVIJESNO-PASTORALNI OSVRT NA ŽUPU U HRVATSKOJ	69
Prijelaz iz srednjovjekovnog u moderno doba.	70
Teritorijalna razdioba u okrilju جوزefinizma.	71
Župni pastoral u doba komunizma	74
Poslijesaborska vizija župe i pastoralna	77
Pastoralni izazovi u vrijeme stvaranja hrvatske države	79
HBK: župa je zajednica zajednicâ	80
8. NEKI OBLICI ŽUPNE ZAJEDNICE.	86
Tradicionalna župa.	88

Župa prema modelu „Crkve naroda”	89
Samouputna župa	91
Personalne župe i župe oblikovane prema modelu pokreta	92
Župa navjesticeljica Riječi	95
Skretanje prema ‘likvidnoj’ župi	96
Pastoral čuvanja ili dinamično-kreativni pastoral	98
Prosudba župnih modela	101
II. TEMELJNI ŽUPNI ČIMBENICI	105
1. ŽUPNA ZAJEDNICA: KRAJNJE MJESNO OČITOVANJE CRKVE	105
Mjesna crkva i župni identitet	106
Isus je ustanovio Crkvu	107
Kristovo svećeništvo i vjernici	108
Službe u Crkvi	109
Odnos mjesne i sveopće Crkve	110
Služba, biskup i mjesna Crkva	114
2. TERITORIJ	118
Preobrazba pastoralne svijesti	122
Mobilnost i virtualnost	127
Župni pastoral u vrtlogu promjena	134
Teologija i nova vizija teritorija	136
3. TEOLOGIJA ŽUPE KAO EUHARISTIJSKE I HIJERARHIJSKE	
ZAJEDNICE	141
Župa je „na neki način” Crkva	142
Jedinstvo	145
Svetost	149
Katolištvo	154
Apostolstvo	158
Euharistijska zajednica	160
Župa i crkveni pokreti	164
Zajedništvo i teološko-pastoralni kriteriji za župnu zajednicu	166
4. ŽUPNA ZAJEDNICA: PASTIRSKA SLUŽBA I VJERNICI LAICI	175
Struktura službi – službenici u župi	183
Župnik: pastir i vođa	191
Svećenik i zajednica vjernika	197
Nedostatak svećenika i pastoral zvanja	202
Župna vijeća i suodgovornost vjernika laika	206

5. PASTORALNA JEDINICA I PASTORALNA PODRUČJA	212
Zašto je potrebno obraćenje župne zajednice	213
Promjena epohe i pastoralno obraćenje	216
„Izlaženje” iz autoreferencijalnoga pastoralna i obnova struktura	218
Pastoralna jedinica i pastoralna područja	221
Razlog razdiobe na pastoralne jedinice	223
Župna pastoralna područja	226
6. SINODALNI HOD	227
Sinoda i sinodalnost	227
Papa Franjo o sinodalnosti	229
Reforma sinode u duhu sinodalnoga hoda	231
Teologija i ekleziologija sinodalnosti	234
Teorija i praksa, vjera i djela	239
Iz tradicionalnog u sinodalni pastoralni model	244
Klerikalna ili sinodalna Crkva	244
Suradnja, suodgovornost i sudjelovanje	247
Služba upravljanja i odlučivanja	252
Sinodalna župa	257
Kreativna crkvena stanica	260
Župa otvorenih vrata i slušanja	263
Pastoralni model poliedra	265
 III. EVANGELIZACIJSKO-MISIONARSKI OBLIK	
ŽUPNE ZAJEDNICE	269
1. OPADANJE KRŠĆANSKOG IDENTITETA	272
Župa i društveno-kulturne promjene	277
2. SMISAO CRKVENOGA POSLANJA: EVANGELIZACIJA I MISIJE	282
Pastoralno obraćenje i obnova struktura	288
Obnova župe u misijskomu duhu	298
Zašto obnova župnoga pastoralna?	302
3. MISIONARSKO OBRAĆENJE ŽUPNE ZAJEDNICE	304
Blago u glinenim posudama (2Kor 4,7)	307
Oblik željene Crkve i župe	310
Integrirani pastoral – nove strukture za misijsko poslanje župe	313
Smjernice za župno pastoralno obraćenje	316
Prvi navještaj i kerigma, obitelj i misionarski mentalitet	318

Pastoralno vodstvo i suodgovornost	324
Sinodalni način upravljanja – vjernici laici i suodgovornost	327
Pastoralna sredstva i strukture	329
Uloga župnika	333
Euharistijski i obiteljski identitet župne zajednice	335
Perspektiva pastoralnog obraćenja	343
KRATICE	349
BIBLIOGRAFIJA	353
1. DOKUMENTI	353
2. LITERATURA (KNJIGE, ČLANCI, LEKSIKONI)	360
3. MREŽNA MJESTA	374
KAZALO IMENA	377